

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin sekä oikeudesta valokuvaan annettujen lakien muuttamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksen tarkoituksena on ensinnäkin tekijänoikeuslakiin sisältyvän yksityistä käyttöä koskevan säännöksen selventäminen ja tarkistaminen eräiltä osin. Tekijänoikeuslakiin ehdotetaan lisäksi uutta säännöstä, jonka tarkoituksena on suojattujen teosten valokopiointioikeuksien järjestely kollektiivisia sopimuksia käyttämällä. Säännöksellä annetaan tekijöitä edustavien järjestöjen sekä suojattujen teosten valokopiointia harjoittavien viranomaisten, laitosten, järjestöjen, yritysten ja yksityisten välisille sopimuksille sitova vaikutus myös niihin tekijöihin nähden, joita sopimuksen tehneet järjestöt eivät edusta. Tämän niin sanotun sopimuslisenssiperiaatteen pohjalta ehdotetaan uudistettavaksi myös tekijänoikeuslain säännös, joka koskee opetustoiminnassa tapahtuvaa suojattujen teosten nauhoittamista. Sopimuslisenssijärjestelmään pohjautuva nauhoitusoikeus koskee yleisradiolä-

hetyksiin sisältyviä teoksia, ja se laajennetaan koskemaan myös televisio-ohjelmia. Valokopiointia ja opetustoimintaa varten tapahtuvaa nauhoittamista koskevia säännöksiä täydennetään säännöksillä siitä, miten valokopiointi- tai nauhoituslupaa koskeva kysymys ratkaistaan, kun luvan ehdoista ei sopimusneuvotteluissa päästä yksimielisyyteen.

Edellä mainittujen muutosten ja uusien säännösten vaikutukset ulotetaan soveltuvin kohdin esittävien taiteilijoiden ja äänitteiden tuottajien oikeuksiin. Lakiin oikeudesta valokuvaan esitettävät tarkistukset vastaavat tekijänoikeuslakia koskevia ehdotuksia.

Esitys liittyy vuoden 1980 ensimmäiseen lisämenoarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä syyskuuta 1980.

YLEISPERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu.

Voimassa oleva tekijänoikeuslainsäädäntömme on peräisin vuodelta 1961 ja se perustuu pitkäaikaiseen ja huomattavilta osin yhteistyössä toisten Pohjoismaiden kanssa tapahtuneeseen valmistelutyöhön.

Säännökset kirjailijoille, säveltäjille, taiteilijoille ja muille tekijöille kuuluvista oikeuksista sisältyvät lakiin tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin (404/61), jäljempänä tekijänoikeuslaki. Lakiin on tehty eräitä verraten suppea-alaisia tarkistuksia vuosina 1971 ja 1974 (669/71 ja 648/74). Oikeudesta

valokuvaan on annettu erillinen laki (405/61), jota on tarkistettu vuonna 1974 (647/74).

Edellä mainittujen lakien soveltamista koskevia tarkempia säännöksiä on annettu asetuksessa tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin sekä oikeudesta valokuvaan annettujen lakien soveltamisesta (441/61), jäljempänä tekijänoikeusasetus.

Se, mitä jäljempänä esityksen yleisperusteissa lausutaan tekijänoikeudesta koskee soveltuvin osin myös oikeutta valokuvaan. Tämän johdosta ei perusteluissa erikseen viitata oikeudesta valokuvaan annettuun lakiin.

Tekijänoikeus tuottaa tekijänoikeuslain 2 §:n mukaan tekijälle yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saatamalla se yleisön saataviin. Kappaleiden valmistusta koskevaa yksinoikeutta on rajoitettu muun muassa tekijänoikeuslain 11 §:ssä, jossa on sallittu muutamien kappaleiden valmistaminen yksityistä käyttöä varten tekijän luvattakin ja ilman korvausvelvollisuutta.

Säännös koskee rakennusteoksia lukuunottamatta kaikkiin teoslajeihin kuuluvia julkistettuja teoksia ja valmistaminen on sallittu mitä tahansa menetelmää käyttäen.

Teoskappaleiden valmistus yksityistä käyttöä varten on sallittu myös silloin, kun se tapahtuu toista apuna käyttäen. Valmistuttaminen on kuitenkin kielletty 11 §:n 2 momentissa niissä tapauksissa, joissa kysymys on käyttöesineestä tai kuvanveistoksesta tai muun taideteoksen jäljennyttämisestä taiteellisin menetelmin.

Tekijänoikeuslain 11 §:n nojalla valmistettuja kappaleita ei ole säännöksessä olevan nimenomaisen lausuman mukaan lupa käyttää muihin tarkoituksiin.

Tekninen kehitys on johtanut siihen, että yksityistä käyttöä koskevaa säännöstä tulee tarkastella uudessa valossa. Nykyisen lain tullessa voimaan yksityisten henkilöiden mahdollisuudet hankkia erityyppisistä teoksista kopioita teknisiä apuvälineitä käyttäen olivat melko rajoitetut. Lain tähänastisena voimassaoloaikana on jatkuvasti laajentuvaan ja monipuolistuvaan käyttöön tullut tehokkaita ja halpoja valokopiointi- ja nauhoituslaitteita. Kehitys ei tässä suhteessa ole pysähtynyt tai edes hidastumassa. Mahdollisuudet valmistaa suojatuista teoksista kopioita yksityiseen käyttöön ja muihinkin tarkoituksiin ovat laajentuneet ja laajentuvat edelleen.

Tekijänoikeuslain 11 §:n soveltaminen olisi rajoitettava niihin tapauksiin, joissa on kysymys yksityisestä käytöstä sanan varsinaisessa merkityksessä. Tämä edellyttää säännöksen tulkinnan selventämistä ja täsmennetyn soveltamisalan rajojen määrittelyä.

Yksityisen käytön ulkopuolelle jäävä kopiointi ei siis ole sallittua ilman tekijän lupaa, ellei tekijänoikeuslain toisista säännöksistä muuta johdu. Käytännössä ei kuitenkaan ole ajateltavissa, että kaikilla aloilla, joilla valokopiointi on laajassa käytössä, ryhdyttäisiin ennen jokaista valokopiointitointia hankkimaan kaikkien kopioitavien teosten tekijöiden yksilökohtaiset luvat pelkästään yksityistä käyttöä koskevan säännöksen selventämisen johdosta. Toisaalta kopiointi merkitsee monilla aloilla erittäin arvokasta, jopa välttämätöntä apuvälinettä. Tästä syystä yksityisen käytön ulkopuolelle jäävä valokopiointi onkin otettava erityisen sääntelyn kohteeksi. Säännökset tästä on otettu ehdotettavaan uuteen 11 a §:ään. Näillä säännöksillä luodaan perusta joustavalle kopiointilupien hankintamenettelylle. Tämä edellyttää tekijänoikeuden tietynasteista rajoittamista mutta rajoituksen perustana ovat vahvat käytännön syyt.

Voimassa olevan tekijänoikeuslain 17 §:n mukaisesti saadaan opetustoiminnassa tilapäisesti käytettäväksi valmistaa julkistetusta teoksesta kappaleita äänen talteenottamisen avulla. Tämän säännöksen nojalla on sallittua käyttää opetuksessa radio-ohjelmista tehtyjä nauhoituksia, mutta sen sijaan televisio-ohjelmien nauhoittaminen opetustoiminnassa ei ole sallittua ilman ohjelman tekijöiden, siinä myötävaikuttavien esittävien taiteilijoiden ja radioyhtiön lupaa. Säännös ei koske vain radiossa lähetettyjen teosten nauhoittamista; esimerkiksi opettaja voi itse lukea tai esittää teoksen nauhalle. Valmistus saa tapahtua vain tilapäistä käyttöä varten. Säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ansiotarkoituksessa valmistetut äänilevyt ja muut samankaltaiset laitteet. Säännöksen lopussa on määräys, jonka mukaan valmistettua kappaletta ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen.

Selvää tarvetta on myös opetustoiminnassa tapahtuvaa nauhoittamista koskevan tekijänoikeuslain 17 §:n uudistamiseen. Erityisesti tällä alueella on korostunut kysymys siitä, miten televisio-ohjelmien kuvanauhoittaminen opetuksessa käytettäväksi voitaisiin sallia.

Tekijä voi myöntää luvan teoksensa valokopiointiin tai nauhoittamiseen. Sellaisissa tapauksissa, joissa tekijää edustaa tekijänoikeuden valvontaa koskevan valtuutuksien tai oikeuksien luovutuksen nojalla järjestö, jonka jäsen tekijä on, järjestö voi myöntää luvan teoksen käyttämiseen ja määrätä luvan ehdot. Puhdas sopimusjärjestely ei kuitenkaan ilman laissa annettavia erityisiä täydentäviä määräyksiä ole riittävä ratkaisu valokopiointi- ja nauhoituslupiin liittyvissä kysymyksissä. Sopimuksella ei voida sitoa sopimuksen solmineen järjestön ulkopuolelle jääviä tekijöitä. Tästä aiheutuisi sekä valokopiointikäytännössä että opetustoiminnassa tapahtuvassa yleisradio-ohjelmiin sisältyvien teosten nauhoittamisessa ylitsepääsemättömiä vaikeuksia.

Edellä esitetyn johdosta sekä valokopiointiin että opetustoiminnassa tapahtuvaan radio- ja televisio-ohjelmien nauhoittamiseen liittyvät ongelmat ehdotetaan ratkaistaviksi niin sanotua sopimuslisenssijärjestelmää käyttämällä.

Tämä järjestelmä edellyttää toimiakseen kollektiivista sopimusta kattavan tekijöitä edustavan järjestön ja käyttäjäosapuolen välillä. Sopimuksen olemassaolo on kopiointi- ja nauhoitusluvan edellytys järjestön edustamien tekijöiden osalta. Lain säännöksillä annetaan sopimuksen ehdoille sitova vaikutus myös niihin tekijöihin nähden, joita sopimuksen tehnyt järjestö ei edusta. Näiden tekijöiden suostumusta heidän teostensa kopioimiseen ei tarvita ja kysymys on siis heidän tekijänoikeutensa rajoittamisesta; heidän tulee kuitenkin sopimuksen mahdollisesti määrittelemien kopioinnin ja nauhoituksen rajoitusten tai tekijöille tulevien etujen suhteen olla samassa asemassa kuin järjestön edustamien tekijöiden.

Sopimuslisenssiratkaisu ei lainsäädäntötekni- senä keinona ole tekijänoikeuslainsäädännössä uusi asia. Tekijänoikeuslain 22 §:n 2 momenttiin sisältyy kirjallisten ja sävellysteosten radio- ja televisiolähetystyksiä koskeva sopimuslisenssisäännös.

Sekä 11 a §:ään että 17 §:ään liittyen ehdotetaan lakiin otettavaksi erityisiä säännöksiä siitä, miten neuvotteluosapuolten väliset mahdolliset erimielisyydet ratkaistaan. Perusteena tälle on se, että koululaitoksen mahdollisuudet käyttää hyväkseen valokopioita suojatuista teoksista sekä radion ja television opetusohjelmia nauhoittamalla niitä tulee turvata myös niissä tapauksissa, jolloin neuvotteluosapuolet eivät pääse yksimielisyyteen nauhoitusehdoista. Tätä

koskevat säännökset on otettu 54 §:n 2 ja 3 momenttiin.

Huomattava paino on pantava sopimuslisenssijärjestelmän sääntelemiseksi siten, että se on sopusoinnussa kansainvälisten velvoitteiden, lähinnä kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyn Bernin yleissopimuksen, jäljempänä Bernin sopimus, 9 artiklan määräysten kanssa. Tavoitteena siis tulee olla, että teoksen kappaleiden valmistus 11 a §:n ja 17 §:n sääntelemissä määrättyissä erityistapauksissa ei ole ristiriidassa teoksen tavanomaisen käytön kanssa eikä kohtuuttomasti loukkaa tekijän laillisia etuja.

Erityinen periaatteellinen merkitys on sillä, että tekijä voi halutessaan kieltää teoksensa kopioinnin tai nauhoittamisen. Jos tekijöitä edustavan järjestön ja käyttäjän välinen sopimus sisältää teos- tai tekijäkohtaisen kopiointi- tai nauhoituskieltomahdollisuuden, myös niillä tekijöillä, joita järjestö ei edusta, on mahdollisuus kieltää teostensa kopiointi tai nauhoitus.

Käsillä olevat lakiehdotukset liittyvät Suomessa, Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa vuodesta 1970 lähtien vireillä olevaan tekijänoikeuslainsäädännön tarkistukseen, joka aluksi tapahtui hallitusten asettamassa yhteispohjoismaisessa komiteassa.

Opetusministeriö asetti huhtikuun 30 päivänä 1975 toimikunnan valmistelemaan Pohjoismaiden tekijänoikeuden tarkistamiskomitean mietinnön (NU 1973: 21 sekä komiteanmietintö 1974: 21) pohjalta hallituksen esitystä tekijänoikeuslainsäädännön tarkistamiseksi. Tämän toimikunnan työskentely ei johtanut lainsäädäntötoimiin. Pohjoismaiden tekijänoikeudesta vastaavat ministerit lakkauttivat Pohjoismaiden tekijänoikeuden tarkistamiskomitean toukokuun 22 päivänä 1975 Oslossa pidetyssä kokouksessa ja päättivät tekijänoikeuslainsäädännön tarkistustyön jatkamisesta kansallisissa selvityselimissä. Valtioneuvosto asetti tammikuun 8 päivänä 1976 komitean jatkamaan lainsäädännön tarkistustyötä ja Norjassa, Ruotsissa sekä Tanskassa asetettiin tämän jälkeen vastaavat tekijänoikeuskomiteat. Tekijänoikeudesta vastaavien ministereiden Oslossa 1975 päättämällä tavalla Pohjoismaiden komiteoiden puheenjohtajat muodostavat työryhmän, jonka tehtävänä on komiteoiden välinen yhteydenpito ja työskentelyn koordinointi. Yhteistyön tavoitteena on pyrkiä yhdenmukaisiin lainsäädäntöratkaisuihin eri Pohjoismaissa.

Vuoden 1976 tekijänoikeuskomitea antoi ensimmäisen osamietintönsä helmikuun 13 päivänä 1980 (komiteamietintö 1980: 12). Nyt kysymyksessä olevat tekijänoikeuslainsäädännön muutosesitykset perustuvat kaikilta osiltaan komitean ehdotuksiin.

Esityksiä tehtäessä on otettu huomioon tekijänoikeuden alan kansainvälisten sopimusten maallemme asettamat velvoitteet. Lisäksi on otettu huomioon ne seikat, jotka aiheutuvat Bernin yleissopimuksen tarkistuksesta Pariisissa vuonna 1971. Muun muassa Norja, Ruotsi ja Tanska ovat ratifioineet Pariisissa tarkistetun Bernin yleissopimuksen ja ratifioinnin valmistelu on myös Suomessa vireillä.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset.

Tekijänoikeuslain 11 a §:ää ja 17 §:ää sekä oikeudesta valokuvaan annetun lain 5 a §:ää ja 5 b §:ää koskevien ehdotusten mukaan on suojattujen teosten valokopioinnista ja nauhoituksesta suoritettava korvauksia tekijöille ja valokuvaajille. Näiden säännösten vaikutukset ulottuvat tekijänoikeuslain 45 ja 46 §:ään ehdotettujen muutosten johdosta myös esittäviin tai

teilijoihin ja äänitteiden tuottajiin. Silloin, kun kopiointi tai nauhoitus liittyy toimintaan, josta taloudellisessa vastuussa on suoranaisesti tai valtionavun muodossa valtio, tulee mainitut korvaukset ottaa huomioon niiden toimintojen määrärahakysymyksissä, joihin liittyy suojattujen teosten kopiointia. Korvausten laskentaperusteet riippuvat kopiointi- ja nauhoitussopimuksia koskevien neuvottelujen lopputuloksesta.

Valtion viranomaisten ja kirjallisten sekä taiteellisten teosten tekijöiden ja kustantajien järjestöjen edustajien välillä saavutetun neuvottelutuloksen mukaan esitetään takautuvaksi korvaukseksi ennen vuoden 1980 alkua tapahtuneesta suojattujen teosten kopioinnista 2 500 000 markkaa ja korvaukseksi kopioinnista kuluvan vuoden aikana 2 000 000 markkaa. Määrärahat näitä kopiointikorvauksia varten on otettu vuoden 1980 ensimmäiseen lisämenoarvioesitykseen. Tarkoituksena on tehdä kopiointisopimus, joka koskisi opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvissa korkeakouluissa ja muissa oppilaitoksissa sekä valtion sisäisessä ammatillisessa peruskoulutuksessa ja muussa valtion henkilöstökoulutuksessa tapahtuvaa kopiointia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Lakien perustelut.

1.1. Laki tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin annetun lain muuttamisesta.

11 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetuilla muutoksilla pyritään korostamaan yksityisen käytön henkilökohtaista luonnetta ja kavennettua soveltamisalaa. Sanonta ”julkistetusta teoksesta saa valmistaa muutamia kappaleita yksityistä käyttöä varten” on muutettu muotoon ”julkistetusta teoksesta saa jokainen valmistaa muutamana kappaleena yksityistä käyttöönsä varten”. Tarkistetulla sanonnalla pyritään myös antamaan aikaisempaa ahtaammat rajat sallituille kappalemäärille.

Yleisperiaatteena tekijänoikeuslain 11 §:n tulkintaan nähden on todettava, että säännöstä

on tulkittava ahtaasti. Pohjana tälle on se verrattain yleisesti omaksuttu laintulkinnan ohje, että oikeuksia rajoittavia säännöksiä on tulkittava ahtaasti.

Jotta kappaleiden valmistus olisi sallittu, edellytyksenä on kuten nykyisessäkin laissa, että teos on julkistettu. Tekijänoikeuslain 8 §:n 1 momentin mukaan teosta pidetään julkistetuna, kun se luvallisesti on saatettu yleisön saataviin.

Valmistettaessa teoksen kappaleita tekijänoikeuslain 11 §:n perusteella saadaan käyttää mitä tahansa valmistusmenetelmää. Tässä suhteessa ei ole katsottu olevan aihetta tehdä rajoituksia.

Tarkoituksena on, että 11 § sääntelee valmistamisen yksityiseen käyttöön sanan varsinaisessa merkityksessä. Yksityinen käyttö tulee kysymykseen vain fyysisten henkilöiden kohdalla.

Yksityisestä käytöstä on kysymys silloin, kun valmistaminen tähtää puhtaasti henkilökohtaisien tarpeiden tyydyttämiseen. Keskeisimpiä henkilökohtaisia tarpeita tässä suhteessa liittyy opiskeluun, yksityiseen tutkimustoimintaan ja ilman kaupallisia tavoitteita tapahtuviin harrastuksiin. Yksityisen käytön motiivina voi olla myös virkistystarve tai esteettinen tarve.

Valmistettavien kappaleiden määrää koskevan rajoituksen tarkoituksena on suojata tekijää hänen teostensa liian laajalta kopioimiselta. Tässä suhteessa on otettava huomioon myös Bernin sopimuksen 9 artiklan 2 kappaleessa olevat rajoitukset. Tekijälle kuuluvan teoskappaleen valmistusoikeuden rajoitus ei saa olla ristiriidassa teoksen tavanmukaisen käytön kanssa eikä kohtuuttomasti loukata tekijän oikeutettuja etuja. Ilmaisua "muutaman" tulee siis tulkita siten, että sallittava kappalemäärä missään yksittäistapauksessa ei aiheuta mainittua ristiriitaa eikä muutenkaan loukkaa tekijän etuja.

Ehdotettavan 2 momentin sanamuodon mukaan 1 momentissa tarkoitetun kappaleen valmistamisen valmistuttajan yksityistä käyttöä varten saa myös antaa ulkopuolisen suoritettavaksi.

Edellä sanottu tarkoittaa käytännössä sitä, että henkilö, joka tarvitsee kopion teoksesta yksityiseen käyttöönsä, voi kääntyä kopiointitai nauhoituspalveluksia tarjoavan yrityksen puoleen. Kopion voi valmistuttaa siis täysin ulkopuolisella, mutta asian luonnosta johtuu, että valmistuttaminen on sallittua silloinkin, kun valmistajana on valmistuttajan perhepiiriin kuuluva henkilö.

Voimassa olevaan 2 momenttiin sisältyvä kielto omaa käyttöä varten toisella valmistuttaa eräisiin teoslajeihin kuuluvien teosten kappaleita on tarkoitus vähäisin tarkistuksin säilyttää ennallaan. Lakiteknisesti tämä tapahtuu siten, että ehdotuksen 3 momentissa suljetaan näiden teoslajien osalta pois ehdotetussa 2 momentissa oleva oikeus antaa teoksen kappaleiden valmistus ulkopuolisen suoritettavaksi.

Ehdotetun 3 momentin mukaan se, mitä 2 momentissa on sanottu, ei koske sävellysteoksen, käyttöesineen tai kuvanveistoksen valmistamista eikä muun taideteoksen jäljentämistä taiteellisin menetelmin.

Säännöksellä pyritään estämään sellainen tilaustoiminta, josta olisi nimenomaan mainittujen teoslajien kohdalla erityistä haittaa ja

joka joidenkin teosten kohdalla voisi vähentää ratkaisevasti taiteilijan itsensä valmistaman kappaleen arvoa.

Voimassa olevan 2 momentin lopussa oleva kielto valmistaa rakennusteos säilytetään sisällöllisesti ennallaan. Tätä koskeva ehdotus on uudessa 4 momentissa, jonka mukaan 11 §:n säännökset eivät koske rakennusteosta.

11 a §. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu sopimus on tehtävä siihen kelpoisen järjestön kanssa. Samoin kuin lain 22 §:n 2 momentissa tässäkin on asetettu vaatimus, että järjestön on edustettava "lukuaisia" asianomaisen alan tekijöitä. Termillä "tekijöitä" tarkoitetaan tässä niin kuin useimmissa muissakin 2 luvun säännöksissä sitä, jolla on tekijänoikeus teokseen.

Vaikka sana järjestö on lakiehdotuksessa yksikkömuodossa, tämä ei sulje pois sitä, että valokopiointia koskevassa sopimuksessa tekijöitä edustaa kaksi tai useampiakin järjestöjä.

Valokopiointisopimuksen solmivalla järjestöllä tulee luonnollisesti olla oikeus edustaa jäseniään tai muita ao. edunsaajia puheena olevassa suhteessa.

Ehdotettua 1 momenttia voidaan soveltaa, jos tekijöitä edustava järjestö on antanut viranomaiselle, oppi- tai muulle laitokselle, yhteisölle, yritykselle tai yksityiselle luvan teosten kopioimiseen.

Peruseriaate on se, että kopiointisopimuksen käyttäjäosapuolena on se juridinen tai luonnollinen henkilö, joka vastaa kopiointitoiminnasta. Tarkoituksenmukaista kuitenkin olisi, että sopimusjärjestelmä voisi olla eri aloilla mahdollisuuksien mukaan keskitetty siten, että kopioita suojatuista teoksista tarvitsevia yrityksiä, laitoksia, viranomaisia, järjestöjä ja niin edelleen edustaisivat laajemmat organisaatiot. Tällöin voidaan yhtenäisin kopiointiehdoin yksittäisillä sopimuksilla kattaa mahdollisesti jopa kokonaisia opetustoiminnan sektoreita taikka elinkeinoelämän tai viranomaistoimintojen aloja. Valtio voi näin ollen tehdä kopiointisopimuksen, joka koskee kopiointia sekä valtion ylläpitämissä oppilaitoksissa että kuntien ylläpitämissä oppilaitoksissa. Tällaisen keskitetyn kopiointisopimusjärjestelmän puolesta puhuvat vahvat tarkoituksenmukaisuussyyt.

Ehdotettua 1 momenttia sovelletaan, mikäli tekijöitä edustava järjestö on antanut käyttäjälle sovituihin ehdoin luvan valmistaa kappaleita teoksista. Valokopiointisopimus voi sisäl-

tää kaikki ne ehdot, jotka sopimuksen osapuolet haluavat siihen sisällyttää.

Myöntäessään kopiointiluvan tekijöitä edustava järjestö voi edellyttää, että käyttäjä suorittaa suojattujen teosten kopioinnista korvauksen. Korvauksen määrä voi olla riippuvainen käytön määrästä, mutta osapuolet voivat sitoa korvauksen määrän myös mihin tahansa muuhun perusteeseen, josta neuvotteluissa voidaan saavuttaa yksimielisyys. Eri teostyyppit ja eri käyttötarkoitukset edellyttänevät korvausten porrastamista.

Valokopiointisopimukseen voidaan ottaa myös tekijä- tai teoskohtainen oikeus kieltää kopiointi kokonaan. Kielto-oikeutta koskevia säännöksiä lakitekstissä ei ole pidetty tarpeellisena, koska valokopiointioikeuksia valvovalla järjestöllä on mahdollisuus ottaa tällaisia kieltoja kopiointisopimukseen.

On otettava huomioon kysymys, miten ratkaistaan kopiointiluvan hakijan ja tekijöitä edustavan järjestön erimielisyys kopioinnin ehdoista. Erityissääntelyä ehdotetaan ainoastaan opetustoiminnassa tapahtuvan valokopioinnin osalta. Ehdotus tästä sisältyy 54 §:n 2 ja 3 momenttiin sekä 2 momentin perusteella annettaviin määräyksiin.

Ehdotetussa 1 momentissa tarkoitetaan suojattujen teosten kappaleiden valmistusta, joka tapahtuu "valokopioimalla tai vastaavin menetelmin". Tällä sanonnalla tarkoitetaan niin sanottuja reprografisia menetelmiä, joilla luettava tai nähtävä teoskappale toisinnetaan samantyyppisena (faksimile-jäljennös). Jäljennös voi kuitenkin olla suurempi tai pienempi kuin alkuperäinen teoskappale. Valokopiointiin tai vastaaviin menetelmiin ei lueta menetelmiä, joissa monistus tapahtuu kustannustoiminnan luonteisesti tai muutoin suurina painoksina. "Valokopiointiin ja vastaaviin menetelmiin" luetaan paperikopioiden valmistaminen varsinaisia valokopiointimenetelmiä, sähköstaattisia menetelmiä, sprii-, vahas- ja lämpökopiointimenetelmiä ja esimerkiksi konttorioffsetmenetelmiä käyttämällä. Edellä sanottuihin sisältyy myös piirtoheitinkalvojen valmistus mainittuja menetelmiä käyttämällä. Sanonnalla on tarkoitus kattaa myös erikokoisten diakuvien ja muiden valokuvien valmistaminen sekä erityyppisten mikrofilmikopioiden valmistaminen.

Pykälän 2 momentti sisältää eräitä säännöksiä kopiointikorvausten käyttämisestä. Sanottu 2 momentti tarkoittaa vain niitä tapauksia, jois-

sa kopiointisopimukseen ei sisälly määräyksiä korvauksen jakamisesta.

Jos järjestö määrää korvaukset käytettäväksi stipendeihin, avustuksiin tai muuhun vastaavaan tarkoitukseen, antavat 11 a §:n 1 ja 2 momentti ulkopuolisille oikeudenhaltijoille tietyt mahdollisuudet hyvitykseen, koska heillä lain mukaan olisi oikeus hakea ja saada näitä etuja järjestön edustamien tekijöiden kanssa samanveroisina.

Ehdotettavan 3 momentin tarkoituksena on antaa ulkopuolisille oikeudenhaltijoille mahdollisuus vaatia henkilökohtaista korvausta niissä tapauksissa, joissa järjestön tekemissä sopimuksissa tai sen sisäisissä määräyksissä järjestön omille jäsenille ei ole annettu oikeutta henkilökohtaiseen korvaukseen. Sääntelyn yhdenmukaisuus Bernin sopimuksen määräysten kanssa edellyttää tällaista oikeutta.

Säännöksen käytännön soveltamisen helpottamiseksi on katsottu aiheelliseksi säätää korvausvaatimuksen esittämiseksi verrattain lyhyt vanhentumisaika. Oikeus henkilökohtaiseen korvaukseen on ehdotuksen mukaan rauennut, jollei sitä koskevaa vaatimusta ole todistettavasti esitetty yhden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana korvausvaatimuksen tarkoittama kappaleiden valmistaminen tapahtui.

Ehdotetun 3 momentin mukaan sopimuksen tehnyt järjestö on velvollinen vastaamaan ulkopuolisen tekijän esittämästä vaatimuksesta saada henkilökohtainen korvaus. Tämä helpottaa muun muassa ulkomaisen tekijän oikeuksien valvontaa. Myös käyttäjän kannalta on tärkeätä, ettei henkilökohtaista korvausta koskevaa vaatimusta voida kohdistaa häneen.

17 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan otettavaksi opetustoimintaa varten tapahtuvaa radio- ja televisio-ohjelmien nauhoittamista koskeva yleissääntö, joka pohjautuu sopimuslissenssijärjestelmään. Momentissa olevan sopimuslissenssisäännöksen yleiset perusteet ovat samat kuin rakenteeltaan samankaltaisen 11 a §:n 1 momentin perusteet.

Ehdotettavan 17 §:n sovellettavuus rajoittuu yksinomaan niihin tapauksiin, joissa kappaleiden valmistus tapahtuu opetustoiminnassa käytettäväksi, kuten edellä on todettu.

Pykälässä ei sen sijaan ole määritelty teoskappaleen valmistamisen sallittuja menetelmiä, vaan se koskee mitä tahansa teknistä menetelmää hyväksi käyttäen tapahtuvaa kappaleen

valmistusta. Ohjelmaan sisältyvä teos on siis lupa tallentaa ääni- tai kuvanauhalle, filmille tai muuhun laitteeseen, jolla teos voidaan toisintaa (vrt. 2 § 2 mom.).

Voimassa oleva 17 § koskee vain julkistettuja teoksia (vrt. 8 § 1 mom.). Radio- ja televisio-ohjelmiin sisältyy huomattavassa määrin myös ennen ohjelman lähettämistä julkistamattomia, esim. juuri lähetettävää ohjelmaa varten tapahtua ao. lähetyksessä. Osapuolien tulee voida sopia myös ennen radio- tai televisio-ohjelman lähetystä julkistamattomien teoksien nauhoituksesta. Tästä syystä lakiehdotukseen ei ole otettu ehtoa, jonka mukaan nauhoitettavien teosten tulee olla julkistettuja tai julkaittuja.

Ehdotuksen 17 §:ää on luonnollisesti sovellettava siten, että teoskappaleiden valmistus ei ole sallittu, ellei sopimus kata kaikkia ohjelmaan sisältyviä teostyyppiejä.

Ehdotettu nauhoitusta koskeva sopimuslissensijärjestelmä on siinä suhteessa joustava, että se soveltuu opettajien omaan nauhoitus-toimintaan, oppilaitosten ja audiovisuaalisten ja oppimateriaalikeskusten sekä muidenkin opetus-tarkoituksessa radio- ja televisio-ohjelmia nauhoitettavien henkilöiden, yhteisöjen ja viranomaisten toimintaan. Säännös tyydyttää myös voimassa olevan lain päätarkoituksena olevan tarpeen sovittaa oppilaitoksen työskentelyaikataulussa ohjelmien lähetys- ja kuuntelu- sekä katseluaikajankohdat toisiinsa. Tarkistettu säännös helpottaa kuitenkin myös sellaisten nauhoitusten käyttötarpeiden tyydyttämistä, joihin voimassaoleva laki ei ulotu: koska nauhoitus pohjautuu sopimukseen, ei laissa ole tarpeen edellyttää esimerkiksi nauhojen käyttämisen olevan tilapäistä tai antaa muitakaan säännöksiä nauhojen sallitusta käyttöajasta. Sopimuslissensijärjestelmässä voidaan ottaa huomioon eri ohjelmatyyppien mahdollinen erityinen haavoittuvuus nauhoituksen suhteen. Osapuolet voivat sopia, että määrättyjä ohjelmia ei ole lupa lainkaan nauhoittaa.

Kuten 11 a §:n perusteluissa on todettu, tekijöitä edustava järjestö voi lupaa myöntäessään edellyttää, että käyttäjä suorittaa suojattujen teosten käyttämisestä korvauksen. Korvauksen suuruuteen vaikuttavat eri seikat. Myös korvauksettomasta käytöstä voidaan luonnollisesti sopia. On perusteltua odottaa, että osapuolet 17 §:n mukaista sopimusta solmies-

saan ottavat korvausten porrastukseen vaikuttavina seikkoina huomioon muun muassa sen, onko kysymys opetusohjelman nauhoittamisesta oppilaitoksessa lyhytaikaiseen käyttöön, jolloin nauhoitus palvelee yksinomaan lähetys- ja käyttöajan yhteensovittamisessa, vai onko kysymys muun ohjelman nauhoittamisesta tai opetusohjelman nauhoittamisesta pitkäaikaiseen tai pysyvään käyttöön ja nauhoituksen arkistoinnista. On perusteltua, että silloin kun on kysymys kuuntelun tai katselun teknisenä välivaiheena pidettävästä opetusohjelman nauhoituksesta, sovitetaan korvauksettomasta tai olosuhteet huomioon ottaen alhaista korvausta vastaan tapahtuvasta nauhoittamisesta. Asiaan vaikuttaa myös se, onko kysymys opettajan tai oppilaitoksen nauhoitustoiminnasta vai audiovisuaalisen keskuksen tai oppimateriaalikeskuksen harjoittamasta nauhoituksesta ja nauhojen monistus- ja jakelutoiminnasta.

Tekijänoikeuslain 17 §:n edellyttämän sopimuksen tulee koskea ohjelmaan sisältyvän teoksen kappaleiden valmistusta radio- tai televisiolähetyksestä. Ohjelman ja siihen sisältyvien teosten nauhoituksen tulee siis tapahtua radiotai televisiolähetysten vastaanottotilanteessa.

Tekijänoikeuslain 17 §:ää voidaan soveltaa minkä tahansa käyttäjän kanssa tehtyyn sopimukseen. Nauhojen valmistajana voi toimia esimerkiksi oppilaitos, av- tai oppimateriaalikeskus, kaupallinen oppimateriaalin tuottaja. Edellytyksenä on, että valmistus tapahtuu opetustoiminnassa käytettäväksi.

Pykälän 2 momenttiin on otettu viittaus 11 a §:n 2 ja 3 momenttiin. Ehdotetun 11 a §:n 2 ja 3 momentti ovat niin kirjoitetut, että niiden soveltaminen vastaavasti 17 §:n 1 momentissa tarkoitettuun järjestöön ja ohjelmaan sisältyvän teoksen tekijään voi tapahtua ilman tulkintavaikeuksia.

Samoin kuin 11 a §:n kohdalla ehdotetaan myös 17 §:n osalta lakiin otettavaksi erityisiä säännöksiä siitä, miten neuvotteluosapuolien väliset erimielisyydet luvan myöntämisestä ja sen ehtoista ratkaistaan. Säännökset sisältyvät 54 §:n 2 ja 3 momenttiin.

45 §. Voimassa olevan 45 §:n 3 momenttiin otetun viittaussäännöksen mukaan 11 §:n 1 momentin säännökset soveltuvat myös esittävän taiteilijan suorituksen nauhoittamiseen. Viittaus tulee asiallisesti jättää voimaan. Tästä syystä ehdotetaan, että tekijänoikeuslain 45

§:n 3 momentti tarkistetaan siten, että siinä viitataan lain 11 §:n 1—3 momenttiin. Myös viittaus 17 §:ään on syytä säilyttää ennallaan.

46 §. Samoin kuin 45 §:n kohdalla on aiheetta jättää 46 §:n 2 momentissa oleva viittaus 17 §:ään ennalleen. Viittaus 11 §:ään on samoin tarkistettava siten, että 46 §:n 2 momentissa viitataan 11 §:n 1—3 momenttiin.

48 §. Yllä olevista syistä on myös tekijänoikeuslain 48 §:n 3 momentissa oleva viittaus 11 §:ään tarkistettava siten, että viittaus koskee 11 §:n 1—3 momentteja.

Ottaen huomioon yleisradioyhtiöiden luonteen julkisen palvelutoiminnan harjoittajina viittaus 17 §:ään ei tarvita. On edellytettävä, että yleisradiotoimintaa harjoittavat yhtiöt sallivat ohjelmiansa nauhoittamisen opetuskäyttöön.

49 §. Rajoitettaessa luettelosuojaa yksityistä käyttöä silmällä pitäen ei ole aiheetta poiketa niistä säännöksistä, joiden mukaan varsinaista tekijänoikeutta on rajoitettu yksityiseen käyttöön nähden. Mitä on säädetty tekijänoikeuslain 11 §:n 3 ja 4 momentissa, ei voi missään olosuhteissa soveltua luettelosuojasäännöksen suojakohteisiin. Tämän johdosta ehdotetaan, että 49 §:n 2 momentissa olevaa viittaus 11 §:ään tarkistetaan siten, että lainkohdassa viitataan 11 §:n 1 ja 2 momenttiin. Lisäksi ehdotetaan, että 49 §:n 2 momenttiin lisätään viittaus 11 a §:ään.

54 §. Opetustoimintaan liittyy sellainen erittäin tärkeä yhteiskunnallinen etu, joka on riittävä peruste tekijänoikeuden rajoittamiselle niin pitkälle, että viime kädessä kopiointi voidaan säätää tapahtuvaksi ilman tekijän suostumusta, jos lainsäädännössä samalla pidetään huolta siitä, että kopiointi tapahtuu tekijän kannalta kohtuullisin ehdoin.

Vastaavasti ottaen huomioon radion ja television opetusohjelmien merkityksen opetustoiminnassa on todettu, että mahdollisuudet opetusohjelmien käyttöön opetustoiminnassa nauhoitusta apuvälineenä käyttäen tulee turvata myös niissä tapauksissa, joissa neuvotteluosapuolet eivät pääse yksimielisyyteen nauhoitus-ehdoista.

Edellä olevan johdosta ehdotetaan 54 §:n 2 momentissa erityissääntelyä lupia koskevien erimielisyyksien ratkaisemiseksi 11 a §:n osalta niissä tapauksissa, joissa kysymys on teoksen kappaleiden valmistamisesta opetustoiminnassa käytettäväksi ja 17 §:n osalta niissä ta-

pauksissa, joissa kysymys on opetustarkoituksessa valmistettuun ja lähetettyyn ohjelmaan sisältyvän teoksen nauhoittamisesta. Ehdotuksen mukaisesti erimielisyydet ratkaistaan siten kuin asetuksessa säädetään. Tarkoituksena on ulottaa tekijänoikeusasetuksen 14—17 §:n väliesmenettelyä koskevien säännösten soveltaminen myös nyt kysymyksessä oleviin tapauksiin.

Laissa tarvitaan säännös, jossa säädetään, että tekijänoikeuslain 54 §:n 2 momentin mukaista menettelyä käyttäen myönnettyllä luvalla on sama vaikutus kuin 11 a ja 17 §:ssä tarkoitetuilla sopimuksilla. Ehdotus tästä sisältyy uuteen 54 §:n 3 momenttiin.

54 a §. Ehdotettaviin 17 ja 54 §:n 2 momenttiin sisältyy ilmaus ”opetustoiminnassa”. Koska tämä ilmaus on näiden säännösten soveltamisen kannalta erittäin tärkeä, ehdotetaan lakiin otettavaksi uusi 54 a §, jossa tämän ilmauksen sisältöä selvennetään ja rajataan.

Ehdotettu 54 a § sulkee opetustoimintaa koskevien tekijänoikeutta rajoittavien säännösten soveltamisalan ulkopuolelle ne opetustoiminnan muodot, joissa toiminta tapahtuu ansiotarkoituksessa. Tällaisia ovat kaupallisella pohjalla toimivat kieliopistot, tanssikoulut, konekirjoituskoulut, liikkeenjohto- ja sihteeriovetusta antavat opistot ja muut vastaavat.

1.2. Laki oikeudesta valokuvaan annetun lain muuttamisesta.

Kaikille esitykseen sisältyville tekijänoikeuslain uudistuksille on luotava vastineensa oikeudesta valokuvaan annetussa laissa. Oikeudesta valokuvaan annetun lain 5 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että se vastaa tekijänoikeuslain 11 §:n 1 ja 2 momenttia. Yhdenmukaisesti voimassa olevan lain kanssa ehdotetaan kuitenkin, että valokuvain 5 §:ää sovelletaan myös valokuvain, joita ei ole julkistettu. Ehdotukseen sisältyvät oikeudesta valokuvaan annetun lain 5 a ja 5 b §, 17 §:n 2 ja 3 momentti sekä 17 a § vastaavat soveltuvin kohdin tekijänoikeuslakiin ehdotettuja tarkistettuja ja uusia 11 a ja 17 §:ää, 54 §:n 2 ja 3 momenttia sekä 54 a §:ää. Kun valokuva toisinnetaan oikeudesta valokuvaan annetun lain 14 §:ssä mainittujen säännösten nojalla, on lähde mainittava sillä tavalla kuin hyvä tapa vaatii. Tähän säännökseen on otettava viit-

taus myös ehdotettuihin 5 a ja 5 b §:ään, joiden perusteella valokuvasta voidaan valmistaa kappaleita.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.

Tekijänoikeuslain 54 §:n 2 momentissa ja oikeudesta valokuvaan annetun lain 17 §:n 2 momentissa edellytetään, että asetuksella annetaan säännökset siitä, miten mainituissa lainkohdissa tarkoitettut erimielisyydet ratkaistaan. Tämä muutos tapahtuu parhaiten siten, että tekijänoikeuslain ja oikeudesta valokuvaan annetun lain soveltamisesta annetun asetuksen 14 §:ssä oleva säännös siitä, mitkä erimielisyydet ratkaistaan asetuksessa säädettyllä tavalla, ulotetaan koskemaan määrättyissä tapauksissa myös erimielisyyksiä, jotka koskevat tekijänoikeuslain 11 a ja 17 sekä oikeudesta valokuvaan annetun lain 5 a ja 5 b §:ssä tarkoitettuja sopimuksia.

Jotta säännös voitaisiin kirjoittaa yksinkertaisempaan muotoon, ehdotetaan, että asetuksen 14 §:ssä viitataan ainoastaan tekijänoikeuslain

54 §:ään ja oikeudesta valokuvaan annetun lain 17 §:ään. Tällöin viittaukset kaikkiin materiaaliin säännöksiin, jotka mainitaan viimeksi sanotuissa pykälissä, voidaan poistaa.

3. Voimaantulo.

Lakiehdotuksien valmistelu-aika on ollut useiden vuosien pituinen, minä aikana monet niistä tahoista, joita asia koskee, ovat voineet ottaa odotettavissa olevan lainuudistuksen huomioon. Tämän johdosta muutokset ja uudet säännökset voidaan saattaa nopeasti voimaan ja uusien säännösten edellyttämään tiedotustoimintaan sekä muihin toimenpiteisiin ryhtyä välittömästi lain voimaantulon jälkeen.

Sekä laki tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin annetun lain muuttamisesta että laki oikeudesta valokuvaan annetun lain muuttamisesta ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1 päivänä syyskuuta 1980.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan tekijänoikeudesta kirjallisiin ja taiteellisiin teoksiin 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun lain (404/61) 11 §, 17 §, 45 §:n 3 momentti, 46 §:n 2 momentti, 48 §:n 3 momentti ja 49 §:n 2 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 11 a §, 54 §:ään, sellaisena kuin se on 31 päivänä heinäkuuta 1974 annetussa laissa (648/74), uusi 2 ja 3 momentti sekä lakiin uusi 54 a § seuraavasti:

11 §.

Julkistetusta teoksesta saa jokainen valmistaa muutaman kappaleen yksityistä käyttöään varten. Siten valmistettua kappaleita ei ole lupa käyttää muuhun tarkoitukseen.

Kappaleen valmistamisen valmistuttajan yksityistä käyttöä varten saa myös antaa ulkopuolisen suoritettavaksi.

Mitä 2 momentissa on sanottu, ei koske sävellysteoksen, käyttöesineen tai kuvanveistoksen

kappaleen valmistamista eikä muun taideteoksen jäljentämistä taiteellisin menetelmin.

Tämän pykälän säännökset eivät koske rakennusteoksen valmistamista.

11 a §.

Milloin lukuisia tietyn alan suomalaisia tekijöitä edustava järjestö on antanut viranomaiselle, oppilaitokselle tai muulle laitokselle, yhteisölle, yritykselle tai yksityiselle luvan sovituilla

ehdoilla valokopioimalla tai vastaavin menetelmin valmistaa julkaistuista teoksista kappaleita, sellaisen luvan saaja voi vastaavin ehdoin ja sanotuin menetelmin valmistaa kappaleita sellaisestakin saman alan julkaistusta teoksesta, jonka tekijää järjestö ei edusta.

Mitä 1 momentissa tarkoitettu järjestö on mahdollisesti määrännyt kappaleiden valmistamisesta perittävien korvausten suorittamisesta järjestön edustamille tekijöille tai käyttämisestä kyseisten tekijöiden yhteisiä tarkoituseriä varten, on vastaavasti sovellettava tekijöihin, joita järjestö ei edusta.

Jolleivät järjestön antamat 2 momentissa tarkoitettut määräykset tuota järjestön edustamille tekijöille oikeutta henkilökohtaiseen korvaukseen, tekijällä, jota järjestö ei edusta, on kuitenkin oikeus vaatia sellainen. Tämän korvauksen suorittamisesta vastaa 1 momentissa tarkoitettu järjestö. Oikeus henkilökohtaiseen korvaukseen on kuitenkin rauennut, jollei sitä koskevaa vaatimusta ole todistettavasti esitetty yhden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päätymisestä, jonka aikana kappaleiden valmistaminen on tapahtunut.

17 §.

Milloin lukuisia tietyn alan suomalaisia tekijöitä edustava järjestö on antanut luvan sovitulla ehdoilla valmistaa radio- tai televisiolähetyksestä ohjelmaan sisältyvän teoksen kappaleita opetustoiminnassa käytettäväksi, sellaisen luvan saaja voi vastaavin ehdoin valmistaa kappaleita sellaisestakin ohjelmaan sisältyvästä saman alan teoksesta, jonka tekijää järjestö ei edusta.

Mitä 11 a §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty, sovelletaan vastaavasti tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettuun järjestöön ja ohjelmaan sisältyvän teoksen tekijään.

45 §.

Tässä pykälässä tarkoitettuun esityksen laitteeseen ottamiseen, saattamiseen yleisön saatiin ja siirtämiseen on vastaavasti sovellettava, mitä 3 §:ssä, 11 §:n 1—3 momentissa, 14 §:n 1 momentissa, 17, 20 ja 21 §:ssä, 22 §:n 1 momentissa, 27—29 §:ssä sekä 41 ja 42 §:ssä on säädetty.

46 §.

Menettelyyn, johon 1 momentin mukaan vaaditaan valmistajan suostumus, on vastaavasti sovellettava, mitä 11 §:n 1—3 momentissa, 14 §:n 1 momentissa, 17 ja 21 §:ssä sekä 22 §:n 1 momentissa on säädetty.

48 §.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on vastaavasti sovellettava, mitä 11 §:n 1—3 momentissa, 14 §:n 1 momentissa, 20 ja 21 §:ssä sekä 22 §:n 1 momentissa on säädetty.

49 §.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun työhön on vastaavasti sovellettava, mitä 11 §:n 1 ja 2 momentissa, 11 a ja 14 §:ssä on säädetty. Jos sellainen työ tai sen osa on tekijänoikeuden kohteena, voidaan siihen oikeuteen nojata.

54 §.

Kysymys 11 a §:ssä tarkoitettujen luvan myöntämisestä ja sen ehdoista, milloin asia koskee kappaleiden valmistamista opetustoiminnassa käytettäväksi, sekä kysymys 17 §:ssä tarkoitettujen luvan myöntämisestä ja sen ehdoista, milloin asia koskee opetustarkoituksessa valmistettuun ja lähetettyyn ohjelmaan sisältyvän teoksen kappaleiden valmistamista, ratkaistaan erimielisyyden sattuessa siten kuin asetuksella säädetään.

Luvilla, jotka on annettu 2 momentin nojalla, on sama vaikutus kuin 11 a ja 17 §:ssä tarkoitetuilla sopimuksilla.

54 a §.

Mitä tässä laissa on säädetty opetustoiminnasta, ei sovelleta opetustoimintaan, jota harjoitetaan ansiotarkoituksessa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 1980.

Laki

oikeudesta valokuvaan annetun lain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan oikeudesta valokuvaan 8 päivänä heinäkuuta 1961 annetun lain (405/61) 5 ja 14 § sekä
lisätään lakiin uusi 5 a ja 5 b §, 17 §:ään uusi 2 ja 3 momentti sekä lakiin uusi 17 a § seuraavasti:

5 §.

Valokuvasta saa jokainen valmistaa muuttaman kappaleen yksityistä käyttöön varten. Siten valmistettua kappaletta ei ole lupa käyttää muuhun tarkoitukseen.

Kappaleen valmistamisen valmistuttajan yksityistä käyttöä varten saa myös antaa ulkopuolisen suoritettavaksi.

5 a §.

Milloin lukuisia suomalaisia valokuvaajia edustava järjestö on antanut viranomaiselle, oppilaitokselle tai muulle laitokselle, yhteisölle, yritykselle tai yksityiselle luvan sovituilla ehdoilla valokopioimalla tai vastaavin menetelmin valmistaa julkaistuja valokuvista kappaleita, sellaisen luvan saaja voi vastaavin ehdoin ja sanotuin menetelmin valmistaa kappaleita sellaisestakin julkaistusta valokuvasta, jonka valokuvaaja järjestö ei edusta.

Mitä 1 momentissa tarkoitettu järjestö on mahdollisesti määrännyt kappaleiden valmistamisesta perittävien korvausten suorittamisesta järjestön edustamille valokuvaajille tai käyttämisestä kyseisten valokuvaajien yhteisiä tarkoituksia varten, on vastaavasti sovellettava valokuvaajiin, joita järjestö ei edusta.

Jolleivät järjestön antamat 2 momentissa tarkoitettut määräykset tuota järjestön edustamille valokuvaajille oikeutta henkilökohtaiseen korvaukseen, valokuvaajalla, jota järjestö ei edusta, on kuitenkin oikeus vaatia sellainen. Tämän korvauksen suorittamisesta vastaa 1 momentissa tarkoitettu järjestö. Oikeus henkilökohtaiseen korvaukseen on kuitenkin rauennut, jollei sitä koskevaa vaatimusta ole todistettavasti esitetty

yhden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana kappaleiden valmistaminen on tapahtunut.

5 b §.

Milloin lukuisia suomalaisia valokuvaajia edustava järjestö on antanut luvan sovituilla ehdoilla valmistaa kuvan talteenottamisen avulla televisiolähetyksestä ohjelmaan sisältyvän valokuvan kappaleita opetustoiminnassa käytettäväksi, sellaisen luvan saaja voi vastaavin ehdoin valmistaa kappaleita sellaisestakin ohjelmaan sisältyvästä valokuvasta, jonka valokuvaaja järjestö ei edusta.

Mitä 5 a §:n 2 ja 3 momentissa on säädetty, sovelletaan vastaavasti tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettuun järjestöön ja ohjelmaan sisältyvän valokuvan valokuvaajaan.

14 §.

Kun valokuva toisinnetaan 5 a, 5 b tai 6—11 §:n nojalla, on lähde mainittava sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii.

17 §.

Kysymys 5 a §:ssä tarkoitettun luvan myöntämisestä ja sen ehdoista, milloin asia koskee kappaleiden valmistamista opetustoiminnassa käytettäväksi, sekä kysymys 5 b §:ssä tarkoitettun luvan myöntämisestä ja sen ehdoista, milloin asia koskee opetustarkoituksessa valmistettuun ja lähetettyyn ohjelmaan sisältyvän valokuvan kappaleiden valmistamista, ratkaistaan erimielisyyden sattuessa siten kuin asetuksella säädetään.

Luvilla, jotka on annettu 2 momentin no- jalla, on sama vaikutus kuin 5 a ja 5 b §:ssä tarkoitetuilla sopimuksilla. _____
nasta, ei sovelleta opetustoimintaan, jota har- joitetaan ansiotarkoituksessa.

17 a §. Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syys-
Mitä tässä laissa on säädetty opetustoimin- kuuta 1980.

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 1980.

Tasavallan Presidentti
URHO KEKKONEN

Opetusministeri *Pär Stenbäck*